



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 126/07-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti A. P., K., zastúpenej advokátkou JUDr. M. K., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03 porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. A. P. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Košiciach p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. P. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 6 196 Sk (slovom šesťtisícstodeväťdesiatšesť slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Košiciach p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátky JUDr. M. K., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 6. júna 2007 č. k. II. ÚS 126/07-14 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. P., K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03 sa žalobou postúpenou krajskému súdu Sociálnou poisťovňou, B. (ďalej len „sociálna poisťovňa“) 29. októbra 2003 sťažovateľka domáha preskúmania rozhodnutia sociálnej poisťovne vo veci priznania jej starobného dôchodku. Podľa tvrdenia sťažovateľky krajský súd koná vo veci so zbytočnými priet'ahmi, čím sa predlžuje stav jej právnej neistoty a odd'ahuje sa právoplatné skončenie veci.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

„Sťažovateľka má za to, že v súlade s ust. čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky má právo, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov a v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, je zaručené právo na prerokovanie veci v primeranej lehote. Počínaním KS v Košiciach, bolo toto jej právo porušené, a to zrejmyimi prieťahmi v konaní, keď súd vo veci nekonal viac ako tri roky. Takáto nečinnosť konajúceho súdu spôsobuje právnu neistotu sťažovateľky tým, že konajúci súd vo veci nekoná a do dnes nie je vo veci rozhodnuté napriek tomu, že konanie bolo začaté v októbri 2003. Nekonal ani po výzve sťažovateľky z 13. 11. 2006, lebo pojednávanie vytýčil až na 5. 2. 2007

Sťažovateľka má za to, že nemá podiel na prieťahoch, pretože ak jej boli povinnosti ukladané v priebehu konania si plnila riadne v stanovenej lehote.

Sťažovateľka má za to, že ak dôvodom prieťahov by mala byť organizácia práce na súde tá má byť robená tak, aby nemala vplyv na priebeh a ukončenie veci v súlade s čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03 bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal krajskému súdu konať v danej veci bez zbytočných prieťahov, aby jej za každý rok zistených prieťahov v postupe krajského súdu priznal primerané finančné zadost'účinenie v sume 30 000 Sk a aby jej priznal náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 6 196 Sk.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za krajský súd jeho predseda listom sp. zn. 1 SprV/665/2007 zo 7. augusta 2007 a právna zástupkyňa sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu krajského súdu listom zo 16. augusta 2007._

2.1 Predseda krajského súdu okrem popisu procesných úkonov vykonaných v skúmanom konaní krajským súdom vo svojom vyjadrení uviedol:

„Vo veci konajúca samosudkyňa konala plynule, okrem obdobia od 28. 1. 2005 do 2. 6. 2006. Príčinou tohto stavu bola skutočnosť, že v roku 2005 došlo k enormnému (takmer 100 %) nárastu agendy správneho súdnictva. Poukazujem aj na skutočnosť, že ide o skutkovo náročný spor, pričom konajúca samosudkyňa vykonávala vo veci rozsiahle dokazovanie.

Vzhľadom na uvedené navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosť A. P. zamietol.

Súhlasím s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.“

2.2 Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku k vyjadreniu krajského súdu uviedla:

„Sťažovateľka má za to, že problémy organizácie práce na súde nie sú dôvodom, ktorý by zbavoval konajúci súd dodržať jej ústavné právo, na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov. Samotný rozpis jednotlivých úkonov zo strany konajúceho súdu nesvedčí o tom, žeby tento súd konal bez prieťahov, preto sťažovateľka navrhuje, aby Ústavný súd SR vyhovel jej sťažnosti v zmysle petitu uvedeného v sťažnosti.

Sťažovateľka zároveň oznamuje, že súhlasí s tým, aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu, nakoľko sa stotožňuje s názorom Ústavného súdu SR, že od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za

nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Zo sťažnosti, z jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného krajským súdom pod sp. zn. 5 Sd 136/03:

Dňa 29. októbra 2003 sociálna poisťovňa postúpila krajskému súdu ako orgánu vecne a miestne príslušnému na konanie návrh sťažovateľky na preskúmanie rozhodnutia sociálnej poisťovne vo veci priznania starobného dôchodku spolu s vyjadrením sociálnej poisťovne.

Prvé pojednávanie vo veci nariadil krajský súd 5. novembra 2003, a to na 8. december 2003, ktoré bolo po vypočutí účastníkov odročené na neurčito za účelom zadováženia listinných dôkazov. Následne krajský súd výzvou z 25. marca 2004 žiadal sociálnu poisťovňu, aby predložila všetky listiny týkajúce sa vzniku, zmeny a zániku pracovného pomeru sťažovateľky (predložené 7. apríla a 14. mája 2004), a výzvou z 13. októbra 2004 žiadal Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), aby zaslalo *«zoznam zamestnaní zaradených do II. pracovnej kategórie pre účely dôchodkového zabezpečenia pre rezort „obchodu“, aktuálny pre obdobie rokov 1976 až 1992»* (ďalej len „rezortný zoznam“), ktorý bol v rozsahu v akom sa zachoval predložený ministerstvom krajskému súdu 15. novembra 2004 s tým, že zvyšok sa nachádza v Slovenskom národnom archíve Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „archív ministerstva“). Krajskému súdu bolo na základe výzvy z 1. decembra 2004 archívom ministerstva 20. januára 2005 oznámené, že požadovaný rezortný zoznam sa v archíve nenachádza. Ďalší procesný úkon vykonal krajský súd 2. júna 2006, keď vyzval na predloženie rezortného zoznamu Odborový zväz pracovníkov obchodu Slovenskej republiky (ďalej len „odborový zväz“), avšak 8. júna 2006 sa krajskému súdu vrátila

nedoručená zásielka s uvedenou výzvou z dôvodu zániku odborového zväzu (zanikol v marci 2004).

Druhé pojednávanie vo veci nariadil krajský súd 16. januára 2007, a to na 5. február 2007, ktoré však bolo na žiadosť právnej zástupkyne sťažovateľky (splnomocnenie na zastupovanie udelené 31. januára 2007) z dôvodu nedostatku času na oboznámenie sa s predmetom konania odročené na 19. február 2007. Pojednávanie konané 19. februára 2007 bolo z dôvodu predvolania právnu zástupkyňou sťažovateľky navrhovaných svedkov odročené na 26. marec 2007. Po vypočutí svedkov bolo pojednávanie 26. marca 2007 odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania. Krajský súd následne 28. marca 2007 vyzval Sociálnu poisťovňu, pobočku K., aby predložila rezortný zoznam, ktorá mu však 3. apríla 2007 oznámila: „*nevlastníme rezort obchodu rokov 1976 – 1992.*“ Dosiaľ posledným úkonom krajského súdu bola výzva z 21. augusta 2007 adresovaná Odborovému zväzu pracovníkov obchodu a cestovného ruchu Slovenskej republiky na predloženie rezortného zoznamu.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04, I. ÚS 182/06).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie otázky, či postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03 o opravnom prostriedku sťažovateľky podľa V. časti Občianskeho súdneho poriadku proti rozhodnutiu sociálnej poisťovne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že doterajší procesný priebeh a stav konania, keď krajský súd svoju procesnú aktivitu venoval v prevažnej miere získaniu listinného dôkazu (rezortného zoznamu relevantného pre rozhodnutie vo veci priznania starobného dôchodku), nenasvedčuje tomu, že by išlo o vec právne či fakticky zložitú, ktorej prerokovanie by si aj vzhľadom na predmet konania vyžadovalo doterajšiu dĺžku konania (viac ako 3 roky a 10 mesiacov).

Ústavný súd konštatuje, že výsledok napadnutého konania má priamy vplyv na kvalitu životnej úrovne sťažovateľky, a preto vzhľadom na takúto povahu konania je potrebné venovať mimoriadnu starostlivosť a pozornosť efektívnemu a rýchlemu postupu, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty sťažovateľky (napr. I. ÚS 142/03, I. ÚS 145/03, I. ÚS 158/04, I. ÚS 241/06).

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v skúmanom konaní k zbytočným prietahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom krajského súdu a v tejto súvislosti konštatuje, že krajský súd nevykazoval v priebehu celej dĺžky konania relevantnú procesnú aktivitu. Dlhšie obdobie nečinnosti v trvaní viac ako 1 roka a 4 mesiacov zistil ústavný súd v období od 20. januára 2005 do 2. júna 2006, ktoré ako prietah priznal vo svojom

vyjadrení aj krajský súd. Okrem toho ústavný súd zistil, že od 8. júna 2006 krajský súd opätovne konal až po takmer 8 mesiacoch, a to 16. januára 2007, keď nariadil vo veci pojednávanie. Postup krajského súdu vykazuje dobu nečinnosti v trvaní takmer 2 rokov.

Ústavný súd vzhľadom na dobu nečinnosti krajského súdu a povahu veci vyslovil, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 136/03 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal krajskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka sa domáhala priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, najmä vzhľadom na predmet skúmaného konania, ako aj na zistenú nečinnosť krajského súdu, považuje za primerané v sťažovateľkou požadovanej sume 30 000 Sk, tak ako je to uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil (v danom prípade krajský súd), je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si uplatnila nárok na ich úhradu za dva úkony právnej služby v sume 6 196 Sk.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a), c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2007 je 2 970 Sk a hodnota režijného paušálu je 178 Sk.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2007 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnému súdu a vyjadrenie zo 16. augusta 2007) v celkovej sume 9 444 Sk vrátane režijného paušálu.

Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa si uplatnila úhradu trov len v sume 6 196 Sk, ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov len v sume uplatneného nároku tak, ako je to uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2007